

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 04.03.2025.

Nr. 7/6-3

Atzinums par Latvijas Sabiedriskā medija programmā “LTV1” 2024. gada martā publicēto saturu, kas veidots par atsevišķu JVLMA mācībspēku iespējamu nevēlamu seksuālo uzvedību

2025. gada 10. februārī Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) 2025. gada 08. februāra iesniegumu (turpmāk – Iesniegums), kurā ombudam tiek uzdoti divi jautājumi:

1. *Vai žurnālistu ētika paredz **nosaukt vainīgo** pirms izmeklēšanas un tiesas lēmuma, bez abu pušu uzklauššanas, jo seksuālās uzmākšanās gadījumi nereti ir grūti pierādāmi. 2024. gada martā LTV1 ziņu pasniedza ar mācību spēku uzvārdiem un amatiem* [izcēlumi mani – E.A.].
2. *Cik atbilstīga ir Latvijas sabiedrisko mediju LTV1 un žurnāla IR nostāja, vai **mediji ir rīkojušies atbilstoši viņu ētikas kodeksam?** (Saprotu, ka žurnāls IR nav sabiedrisko mediju ombuda uzraudzības lokā)* [izcēlums mans – E.A.].

Lai atbildētu uz Iesniegumā uzdotajiem jautājumiem, ombuds no 2025. gada 10. februāra līdz 5. martam:

- ņemot vērā, ka Iesniegumā nav norādītas konkrētas VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs" (turpmāk – LSM) programmā “LTV1” (turpmāk – LTV1) 2024. gada martā publiskotās satura vienības, ombuds LSM ziņu portāla LSM.lv arhīva tēmas sadaļā “Seksuāla uzmākšanās Mūzikas akadēmijā” (skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.lsm.lv/temas/seksuala-uzmaksanas-muzikas-akademija/?src=lsm&p=0>) un LSM video un audio satura atskaņotājā “REplay.lv” (skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti <https://replay.lsm.lv/lv/skaties>) atlasīja tās LSM

satura vienības (turpmāk – Publikācijas), kurās tika iztirzāta Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas (turpmāk – JVLMA) atsevišķu mācībspēku seksuāli nevēlamās uzvedības tēma, sākot no šīs tēmas pieteikuma 2024. gada 08. martā programmas LTV1 raidījumā “Kultūršoks”, līdz tām satura vienībām, kurās tiek atklāti aizdomās turamo par nevēlamu seksuālu uzvedību JVLMA mācībspēku vārdi un amati. Zemāk sniegts Publikāciju uzskaitījums:

- 1) 2024. gada 08. marta (plkst. 20:50) LTV1 raidījums “Kultūršoks. Seksuāla uzmākšanās Mūzikas akadēmijā” (turpmāk – publikācija 1);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321368/kultursoks-seksuala-uzmaksanas-muzikas-akademija>.

- 2) 2024. gada 08. marta plkst. 21:05 LSM.lv publicētais raksts “Seksuāla varmācība Mūzikas akadēmijā – septiņu studenšu liecības par pasniedzējiem”, kura noslēgumā ir publicētas JVLMA studenšu liecības (turpmāk – publikācija 2);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/kultura/muzika/08.03.2024-seksuala-varmaciba-muzikas-akademija-septinu-studensu-liecibas-par-pasniedzjiem.a546053/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 3) 2024. gada 09. marta sižets LTV1 raidījumā “Panorāma” “Augstskolās var saskarties gan ar seksismu, gan diskrimināciju” (turpmāk – publikācija 3);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321439/augstskolas-var-saskarties-gan-ar-seksismu-gan-diskriminaciju>.

- 4) 2024. gada 09. martā plkst. 20:05 LSM.lv publicētais raksts “Kultūras ministrija aicina no seksuālās uzmākšanās cietušās studentes ziņot par šādiem gadījumiem”, (turpmāk – publikācija 4);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/09.03.2024-kulturas-ministrija-aicina-no-seksualas-uzmaksanas-cietusas-studentes-zinot-par-sadiem-gadijumiem.a546120/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 5) 2024. gada 10. martā plkst. 16:21 LSM.lv publicētais raksts “Mūzikas akadēmija vēršas policijā saistībā ar pasniedzēju iespējamu uzmākšanos studentēm”, (turpmāk – publikācija 5);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/10.03.2024-muzikas-akademija-versas-policija-saistiba-ar-pasniedzēju-iespejamu-uzmaksanos-studentem.a546165/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 6) 2024. gada 11. martā plkst. 07:00 LSM.lv publicētais raksts “Anete Ašmane-Vilsone: Mans personīgais “Kultūršoks”” (turpmāk – publikācija 6);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/arpus-etera/arpus-etera/11.03.2024-anete-asmane-vilsone-mans-personigais-kultursoks.a546187/>.

- 7) 2024. gada 11. martā plkst. 12:36 LSM.lv publicētais raksts “Policija sāk vērtēt informāciju par iespējamiem seksuālās uzmākšanās gadījumiem Mūzikas akadēmijā”, (turpmāk – publikācija 7);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/11.03.2024-policija-sak-vertet-informaciju-par-iespejamiem-seksualas-uzmaksanas-gadijumiem-muzikas-akademija.a546270/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 8) 2024. gada 11. martā plkst. 16:55 LSM.lv publicētais raksts “Mūzikas akadēmijas rektors noliedz, ka zinājis par pasniedzēju iespējamo uzmākšanos; JVLMA padome aicina viņu atkāpties no amata”, (turpmāk – publikācija 8);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/kultura/muzika/11.03.2024-muzikas-akademijas-rektors-noliedz-ka-zinajis-par-pasniedzēju-iespejamo-uzmaksanos-jvlma-padome-aicina-vinu-atkapties-no-amata.a546312/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 9) 2024. gada 11. marta sižets LTV1 raidījumā “Panorāma” “JVLMA padome izsaka neuzticību akadēmijas rektoram” (turpmāk – publikācija 9);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321598/jvlma-padome-izsaka-neuzticibu-akademijas-rektoram>.

- 10) 2024. gada 11. martā plkst. 20:16 LSM.lv publicētais raksts “Mūzikas akadēmijas padome: Nāca informācija, ka rektors jau ilgstoši zinājis par seksuālo varmācību akadēmijā”, (turpmāk – publikācija 10).

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/11.03.2024-muzikas-akademijas-padome-naca-informacija-ka-rektors-jau-ilgstosi-zinajis-par-seksualo-varmacibu-akademija.a546326/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 11) 2024. gada 12. martā plkst. 9:55 LSM.lv publicētais raksts “Pēc liecībām par pasniedzēju seksuālo uzmākšanos Mūzikas akadēmijā rektors Prānis amatu nepametīs”, (turpmāk – publikācija 11);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/kultura/kulturtelpa/12.03.2024-pec-liecibam-par-pasniedzēju-seksualo-uzmaksanos-muzikas-akademija-rektors-pranis-amatu-nepametis.a546379/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

12) 2024. gada 12. marta sižets LTV1 raidījumā “Panorāma” “Prānis neatkāpsies no JVLMA rektora amata” (turpmāk – publikācija 12);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321680/pranis-neatkapsies-no-jvlma-rektora-amata>;

13) 2024. gada 12. martā plkst. 20:07 LSM.lv publicētais raksts “Saistībā ar iespējamu seksuālo uzmākšanos Mūzikas akadēmijā izskan vairāk nekā divu pasniedzēju vārdi”, (turpmāk – publikācija 13);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti;

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/12.03.2024-saistiba-ar-iespejamu-seksualo-uzmaksanos-muzikas-akademija-izskan-vairak-neka-divu-pasniedzēju-vardi.a546463/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

14) 2024. gada 13. martā plkst. 12:45 LSM.lv publicētais raksts “Mūzikas akadēmijas padome: 8,2% no aptaujātajiem studentiem saskārušies ar seksuāla rakstura uzvedību akadēmijā”, (turpmāk – publikācija 14);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/13.03.2024-muzikas-akademijas-padome-82-no-aptaujajajiem-studentiem-saskarusies-ar-seksuala-rakstura-uzvedibu-akademija.a546548/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

15) 2024. gada 13. martā plkst. 17:29 LSM.lv publicētais raksts “Dagnija Neimane-Vēvere: Neklusēsim, jo klusēšana iedrošina varmākas!”, (turpmāk – publikācija 15);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/arpus-etera/arpus-etera/13.03.2024-dagnija-neimane-vevere-neklusesim-jo-klusesana-iedrosina-varmakas.a546595/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

16) 2024. gada 13. marta sižets LTV1 raidījumā “Panorāma” “Arī Mākslas akadēmijā sūdzības par seksuālu uzmācību” (turpmāk – publikācija 16);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321790/ari-makslas-akademija-sudzibas-par-seksualu-uzmacibu>.

17) 2024. gada 13. martā plkst. 20:23 LSM.lv publicētais raksts “Arī Mākslas akadēmijā sūdzības par seksuālu uzmācību”, (turpmāk – publikācija 17);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/13.03.2024-ari-makslas-akademija-sudzibas-par-seksualu-uzmacibu.a546611/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

18) 2024. gada 13. marta 20:37 LTV1 raidījums “Šodienas jautājums: Kā pasargāt no seksuālās vardarbības un veicināt pašattīrīšanās procesu augstskolās?” (turpmāk – publikācija 18);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321798/sodienas-jautajums-ka-pasargat-no-seksualas-vardarbibas-un-veicinat-pasattirisanas-procesu-augtskolas>.

19) 2024. gada 13. martā plkst. 21:31 LSM.lv publicētais raksts “Kultūras ministre: Uzticos Mūzikas akadēmijas padomes lēmumam aicināt rektoru atkāpties”, (turpmāk – publikācija 19);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/13.03.2024-kulturas-ministre-uzticos-muzikas-akademijas-padomes-lemumam-aicinat-rektoru-atkapties.a546622/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

20) 2024. gada 14. marta 18:00 sižets LTV1 raidījumā “Dienas ziņas” “Sākts kriminālprocess par uzmākšanos studentēm” (turpmāk – publikācija 20);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321839/sakts-kriminalprocess-par-uzmaksanos-studentem>.

21) 2024. gada 14. martā plkst. 11:42 LSM.lv publicētais raksts “Policija sāk kriminālprocesu par iespējamu seksuālo uzmākšanos Mūzikas akadēmijā; aicina atsaukties cietušos”, (turpmāk – publikācija 21);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/14.03.2024-policija-sak-kriminalprocesu-par-iespejamu-seksualo-uzmaksanos-muzikas-akademija-aicina-atsaukties-cietusos.a546697/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

22) 2024. gada 14. marta sižets LTV1 raidījumā “Panorāma” “Mūzikas akadēmijā jauni iesniegumi par iespējamu seksuālu uzmākšanos studentēm”, (turpmāk – publikācija 22);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/321872/muzikas-akademija-jauni-iesniegumi-par-iespejamu-seksualu-uzmaksanos-studentem>.

23) 2024. gada 14. martā plkst. 20:09 LSM.lv publicētais raksts “Mūzikas akadēmija saņem jaunus iesniegumus par iespējamu pasniedzēju seksuālo uzmākšanos”, (turpmāk – publikācija 23).

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/14.03.2024-muzikas-akademija-sanem-jaunus-iesniegumus-par-iespejamu-pasniedzēju-seksualo-uzmaksanos.a546775/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

– iepazīnās ar Iesniegumā norādīto 2025. gada 7. februāra sižetu LTV1 raidījumā “Panorāma” “Apgabaltiesa uzdod JVLMA atjaunot darbā Kupču” (turpmāk – publikācija 24) un tā tekstuālu izklāstu 2025. gada 7. februāra LSM vienotā ziņu portālā LSM.lv rakstā “Tiesa liek atjaunot darbā Mūzikas akadēmijas pasniedzēju Kupču” (turpmāk – publikācija 25).

Skat. izmantojot zemāk norādītās tīmekļa vietņu saites:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/348619/apgabaltiesa-uzdod-jvlma-atjaunot-darba-kupcu>;

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/07.02.2025-tiesa-liek-atjaunot-darba-muzikas-akademijas-pasniedzēju-kupcu.a586930/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme.

- 2025. gada 13. februārī uzdeva jautājumus LSM televīzijas programmu satura galvenajai redaktorei Sigita Roķei un 2025. gada 24. februārī saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] Iesniegumā uzdotie divi jautājumi, kas ir citēti šī atzinuma ievada daļā, liek ombudam secināt, ka Iesniedzēja nodoms ir noskaidrot, vai ir pieļaujams, ka LSM saturā tiek publicēta informācija, kas ļauj identificēt par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu aizdomās turētās personas pirms tiesas sprieduma pieņemšanas, ar kuru tiek pierādīta šo personu vaina, proti, vai aizdomās turēto personu vārdu un amatu nosaukšana nav pretrunā ar nevainīguma prezumpciju un LSM ētikas kodeksā noteiktajām prasībām.

Atbildi uz šiem jautājumiem ir iespējams sniegt divos veidos:

- 1) kā atzinumu, vai 2024. gada marta Publikācijās, kas satur informāciju par atsevišķu JVLMA mācībspēku iespējamu nevēlamu seksuālo uzvedību, aizdomās turēto pedagogu identitātes izpaušana ir bijusi pamatota;
- 2) kā vispārēju skaidrojumu, kā LSM programmu un pakalpojumu satura veidošanā tiek piemērota nevainīguma prezumpcijas prasība.

Nemot vērā, ka saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – SEPLPL) 18. panta pirmo daļu ombuds pārrauga sabiedrisko elektronisko plašsaziņas sniegto pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ētikas kodeksiem un redakcionālajām vadlīnijām, ombuda iespējās ir sniegt atzinumu par Publikāciju atbilstību:

- 1) SEPLPL 3. panta trešajā daļā noteiktajam – *Sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi savas programmas un pakalpojumus veido atbilstoši **augstām ētikas un kvalitātes prasībām**, nodrošinot žurnālistikas izcilību un ievērojot visaugstākos starptautiskos profesijas un kvalitātes standartus* [izcēlums mans – E.A.];

- 2) Latvijas Televīzijas Rīcības un ētikas kodeksā noteiktajam LTV darbības principam [visi izcēlumi mani – E.A.]:
 - 2.2. LTV, veidojot saturu, ievēro un aizstāv **cilvēka pamattiesības**, demokrātiskos institūtus un **morāles normas**, ir pret jebkāda veida diskrimināciju. [..]
- 3) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definētajām šādām sabiedriskā medija redakcionālajām vērtībām:
 - **Godprātība un atklātība** – Sabiedrisko mediju darbinieki rīkojas atklāti un godprātīgi saskaņā ar augstiem ētikas standartiem, [..].
 - **Atbildīgums** – Sabiedriskie mediji uzņemas atbildību par to radīto saturu un darbojas, lai sniegtu patiesu un dažādām sabiedrības interesēm atbilstošu informāciju [..].
- 4) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās raidījumu un cita satura veidošanai noteiktajam:
 - 2.2. **Darbs ar informācijas avotiem** – [..] Ja publikācija, iepriekš sagatavots raidījums vai sižets satur izteiktu kritiku pret kādu personu vai organizāciju, **tām ir jādod iespēja atbildēt uz šo kritiku**. Ja kritizētā persona nevēlas atbildēt vai nav bijusi sasniedzama, tas auditorijai ir jādara zināms. Žurnālists īpaši kritiski izvērtē informāciju, ko sniedz anonīmi avoti **vai kas var celt neslavu**. Šādos gadījumos informācija ir jāpārbauda. Žurnālists **kritiski izvērtē informācijas avotu uzticamību**, to **motivāciju gūt labumu sev vai nodarīt kaitējumu citiem**, it īpaši, ja informācijas avots ir anonīms.
 - 2.5. **Privātuma aizsardzība** – Sabiedriskie mediji savos raidījumos un publikācijās ievēro **personas tiesības uz privātumu un nepublicē ar normatīvajiem aktiem aizsargātu personas informāciju**. Privātu informāciju un attēlus var publicēt gadījumos, ja persona pati to atklāj un atļauj, apzinoties publicēšanas faktu. Izņēmumi pieļaujami gadījumos, ja **šādas informācijas publicēšana ir nozīmīga sabiedrības interesēm** un tā ir saistīta ar **publiskām personām**, kuru darbība, lēmumi un viedokļi ietekmē sabiedrībai būtiskus jautājumus. Šādos gadījumos žurnālists izvērtē, vai **sabiedrības ieguvums no informācijas publicēšanas ir lielāks par personai nodarīto kaitējumu**.
 - 2.7. **Kriminālnotikumu un traģisku negadījumu atspoguļojums**. Ziņojot par kriminālnotikumiem, iespējamiem noziegumiem, ierosinātajiem kriminālprocesiem un tiesvedībām, sabiedrisko mediju žurnālists ievēro **nevainīguma prezumpciju**. Cilvēks uzskatāms par vainīgu nozieguma izdarīšanā tikai pēc galīgās tiesu instances sprieduma. Sabiedriskie mediji publicē noziegumus aizdomās turēto vai apsūdzēto vārdus, ja tās ir publiskas personas vai nonākušas tiesībsargu uzmanības lokā saistībā ar iespējamiem likumpārkāpumiem publiskajā sektorā, kā arī rada draudus sabiedrības drošībai.

Sniedzot atzinumu par Publikāciju atbilstību iepriekš minētajām SEPLPL normām un LSM pašregulējošo dokumentu prasībām, ombuds uzskata par nepieciešamu sniegt arī izvērstu skaidrojumu par nevainīguma prezumpcijas kā vispārēja tiesību principa un ētiskas prasības piemērošanas nosacījumiem LSM programmu un pakalpojumu satura veidošanā.

[2] Izvērtējot Publikācijas, ombuds konstatē, ka aizdomās par nevēlamu seksuālu uzvedību turēto JVLMA mācībspēku identitāte pirmo reizi tiek atklāta šādās LSM satura vienībās:

- 1) publikācijā 9 pirmo reizi kā aizdomās turētais tiek identificēts JVLMA Senās mūzikas katedras vadītājs Māris Kupčs:

2:45 – 3:00 Žurnāliste: *No dažādiem savstarpēji nesaistītiem avotiem kā viens no pasniedzējiem, kas, iespējams, pārkāpis robežas saskarsmē ar studentēm* [izcēlums mans – E.A.], izskan Senās mūzikas katedras vadītāja Māra Kupča vārds. Kupčs šodien devies uz Lietuvu, viņu sazvanām.

3:01 – 3:28 Intervējamais: *Es noteikti noliedzu jebkādu, jebkādas seksuālas darbības. Tas būtu briesmīgi, ja man būtu jātaisnojas, bet es to, protams, ka darīšu. Man jādomā* [slikta dzirdamība – E.A.], man ir pavisam maz to studentu. Man ir ļoti grūti par to runāt, jo es saprotu, ka akadēmija vispār tagad ir nokļuvusi ļoti, ļoti sliktā situācijā. Man ir ļoti, ļoti žēl, ka tagad akadēmijai ir tāds slikts PR.

- 2) publikācijā 10, kas uzskatāma par publikācijas 9 atreferējumu teksta formā, lasāms šāds teksts:

No dažādiem savstarpēji nesaistītiem avotiem kā viens no pasniedzējiem, kas, iespējams, pārkāpis robežas saskarsmē ar studentēm [izcēlums mans – E.A.], izskan Senās mūzikas katedras vadītāja Māra Kupča vārds. Kupčs šodien devies uz Lietuvu. Telefona sarunā ar LTV viņš norādīja: "Es noteikti neesmu veicis nekādas seksuāla rakstura darbības. Es tiešām to noliedzu. Nekādi pieskārieni, Dievs pasarg. Anonīmās aptaujas sakarā ir minēts kaut kas par romantiskām attiecībām, tur bija favorītisms."

Bet Kupčs to visu noliedza: "Es noteikti noliedzu jebkādas seksuālas darbības. Tas būtu briesmīgi, ja man būtu jātaisnojas, bet es to, protams, ka darīšu. Man ir ļoti grūti par to runāt, jo es saprotu, ka akadēmija vispār tagad ir nokļuvusi ļoti, ļoti sliktā situācijā. Man ir ļoti žēl, ka akadēmijai tagad ir tāds slikts PR."

- 3) publikācijā 12 kā mācībspēks, kurš sniedzis paskaidrojumus JVLMA rektoram par studentu iesniegumiem saistībā ar mācībspēku nevēlamu seksuālu uzvedību, tiek nosaukts JVLMA Pūšaminstrumentu katedras lektors Egils Upatnieks:

3:35 – 3:44 Žurnāliste: **Paskaidrojumu sniegšanu rektoram šajā lietā "Panorāmai" sarakstē apstiprina vēl viens mācībspēks – Pūšaminstrumentu katedras lektors Egils Upatnieks** [visi izcēlumi mani – E.A.],

- 4) publikācijā 13, kas uzskatāma par publikācijas 12 atreferējumu teksta formā, lasāms šāds teksts:

Paskaidrojumu sniegšanu rektoram šajā lietā "Panorāmai" sarakstē apstiprina vēl viens mācībspēks – Pūšaminstrumentu katedras lektors Egils Upatnieks [visi izcēlumi mani – E.A.],

- 5) publikācijā 22 kā otrs mācībspēks, kurš tiek turēts aizdomās par nevēlamu seksuālu uzvedību tiek minēts JVLMA Mūzikas tehnoloģiju katedras vadītājs Rolands Kronlaks:

00:37- 00:49 Raidījuma "Panorāma" vadītājs: *Otra katedra, kurai pašlaik nav vadītāja, ir Mūzikas tehnoloģiju katedra, kuru vadīja Rolands Kronlaks. Abiem pasniedzējiem katedras vadītāja vietā kā amats norādīts – asociētais profesors.*

00:50 – 00:55 Raidījuma "Panorāma" vadītāja: *Latvijas Televīzijai no vairākiem avotiem zināms, ka šo abu pasniedzēju vārdi figurē konkrētajā lietā. Ar viņiem šodien neizdevās sazināties ne telefoniski, ne īsziņu veidā [izcēlums mans – E.A.].*

- 6) publikācijā 23, kas uzskatāma par publikācijas 22 atreferējumu teksta formā, lasāms šāds teksts:

Otra katedra, kurai pašlaik nav vadītāja, ir Mūzikas tehnoloģiju katedra, kuru vadīja Rolands Kronlaks.

Abiem pasniedzējiem katedras vadītāja vietā kā amats norādīts – asociētais profesors. Latvijas Televīzijai (LTV) no vairākiem avotiem zināms, ka šo abu pasniedzēju vārdi figurē konkrētajā lietā. Ar viņiem šodien neizdevās sazināties ne telefoniski, ne īsziņu veidā [izcēlums mans – E.A.].

[4] Iesniegumā norādītā publikācija 24 sniedz informāciju par apgabaltiesas spriedumu lietā par Māra Kupča atlaišanu no darba JVLMA. Ņemot vērā, ka publikācija 25 vērtējama kā tekstuāls atreferējums publikācijā 24 sniegtajai informācijai, ombuds pievieno atzinumam publikācijas 25 teksta fragmentu, kurš lasāms šādā redakcijā:

Saskaņā ar apgabaltiesas piektdien pieņemto spriedumu augstskola pārkāpusi atlaišanas no darba procedūru. Tāpēc Māris Kupčs – bijušais pasniedzējs, kura vārds figurē kriminālprocesā [izcēlums mans – E.A.] –, akadēmijai jāatjauno Senās mūzikas katedras asociētā profesora amatā.

Akadēmija Kupču atlaida, pamatojoties uz Valsts policijas pieņemto lēmumu par drošības līdzekli [izcēlums mans – E.A.], kas liedz nodarboties tajos amatos, kādos bija Māris Kupčs.

[..] Janvāra beigās Valsts policija kriminālvajāšanas sākšanai prokuratūrai nosūtīja Mūzikas akadēmijas lietu. Valsts policijā uzskata, ka ir savākti pietiekami pierādījumi Kupča saukšanai pie kriminālatbildības par vairākiem seksuāla rakstura noziegumiem – par izvarošanu, kā arī seksuālu vardarbību. Prokuratūra ceturtdien pieņēma lēmumu par Kupča saukšanu pie kriminālatbildības [izcēlums mans – E.A.].

[..] Augstākajā tiesā akadēmija pārsūdzēs arī otru apgabaltiesas spriedumu, saskaņā ar kuru akadēmijai darbā būtu jāatjauno cits **bijušais akadēmijas pasniedzējs Rolands Kronlaks, kurš arī tika atlaists pēc tam, kad vairākas studentes sūdzējās par seksuālo vardarbību** [izcēlums mans – E.A.].

[..] JVLMA **par iespējamu seksuālu uzmākšanos** [izcēlums mans – E.A.] studentēm atstādināti divi pasniedzēji. Viens no viņiem ir 1966. gadā dzimušais Senās mūzikas katedras vadītājs Māris Kupčs, kurš šobrīd arī tiesājas ar akadēmiju. Pirmās instances tiesa pilnībā noraidīja bijušā JVLMA pasniedzēja Kupča prasību par atjaunošanu darbā.

Otrs pasniedzējs ir 1973. gadā dzimušais Rolands Kronlaks. Atzīstot, ka JVLMA būtiski pārkāpusi darba uzteikšanas procedūru uzmākšanās skandālā iesaistītajam pasniedzējam, tiesa lika viņu atjaunot amatā. Mūzikas akadēmija norādījusi, ka spriedumu pārsūdzēs. [..]

[4] Uz ombuda 2025. gada 13. februārī uzdoto jautājumu par redakcionālajiem apsvērumiem, kas noteica to, ka LSM programmas LTV1 raidījuma “Panorāmas” 12. marta un 24. marta sižetos tika nosaukti divu mācībspēku vārdi saistībā ar iespējamo seksuāli nevēlamu uzvedību JVLMA, LSM televīzijas programmu satura galvenā redaktore Sigita Roķe sniedz šādu atbildi:

Rūpīgi apkopojot informāciju un uzklusot avotus, redakcijai neradās bažas, ka avotu sniegtā informācija neatbilst patiesībai [visi izcēlumi mani – E.A.]. *Apsvērumi atbilst Latvijas sabiedriskā medija redakcionālām vadlīnijām. Vadlīnijās minēts, ka žurnālistam publikācijās, kas skar personas privātumu, ir jāizvērtē, vai sabiedrības ieguvums no informācijas publicēšanas ir lielāks par personai nodarīto kaitējumu. Šajā gadījumā izvērtējums bija, ka sabiedrības ieguvums ir lielāks, jo gan aizsargāja nākamās potenciālos upurus, gan esošos, gan arī rosināja izmaiņas sabiedrībā, kas veicina drošāku mācību vidi Latvijā, kā arī atgādināja robežas personu attiecībās un mudināja gan šīs robežas nepārkāpt, gan meklēt palīdzību, ja tās tiek pārkāptas.*

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[5] Vērtējot publikācijas, kas tapušas aptuveni pirms gada, nav sarežģīti analizēt arhīvos esošo saturu, taču grūtības rada nepieciešamība precīzi noskaidrot šī satura veidošanas un publicēšanas motīvus (cēloņus un mērķus), kādi tie bija satura veidošanas un publicēšanas brīdī. Cenšoties objektīvi rekonstruēt tā brīža redakcionālo lēmumu pamatojumu, ir jāņem vērā, ka šīs rekonstrukcijas rezultātu būtiski ietekmē visa turpmākā informācija, kas par nevēlamas seksuālās uzvedības iespējamajiem notikumiem JVLMA ir izskanējusi šī gada laikā. Tāpēc ir jāpiekrīt LSM televīzijas programmu satura galvenās redaktore Sigitas Roķes 2025. gada 17. februāra vēstulē ombudam norādītajam, ka saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes apstiprināto Kārtības, kādā tiek izskatīti sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombudam

iesniegtie iesniegumi, 3.6. punktu *Iesniegumus par sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu saturu var iesniegt sešu mēnešu laikā kopš tā pirmās publicēšanas reizes* [izcēlums mans – E.A.]. Tomēr, ņemot vērā Iesniegumā uzdoto jautājumu sabiedrisko aktualitāti, kā arī to, ka nevainīguma prezumpcijas ievērošanas jautājums LSM programmās un pakalpojumos pēdējā pusgada laikā ir aktualizējies vairākos savstarpēji nesaistītos iesniegumos ombudam, tika lemts veidot atzinumu, neskatoties uz to, ka Iesniegumā norādītās publikācijas ir datējamas ar 2024. gada martu, ar atrunu, ka šo publikāciju motīvu skaidrojums tiks sniegts vienīgi ombuda pieņemumu līmenī.

[6] Nevainīguma prezumpcija kā vispārējs tiesību princips un ētiska prasība nosaka to, ka personu nav atļauts saukt par vainīgu, kamēr tās vaina nav pierādīta. Likumpārkāpumu gadījumā vaina ir pierādāma likumā noteiktajā kārtībā un tā ir atzīstama ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu. Ētisko principu pārkāpumu gadījumos par tiem spriež tā organizācija, pie kuras persona pieder un kuras ētikas kodeksu persona ir apņēmusies ievērot (mācībspēku gadījumā tā būtu konkrētās izglītības iestādes Ētikas padome). Savukārt vērtējums tam, vai kāda persona ir pārkāpusi nerakstītas morāles normas, paliek katra sabiedrības indivīda ziņā, balstoties sev saistošajā morāles kodeksā vai morālajā kompāsā un saskaņā ar tā rīcībā esošo informāciju.

LSM uzdevums ir sniegt auditorijai pilnvērtīgu, objektīvu, precīzu un patiesu informāciju, kas ļautu katram sabiedrības indivīdam pašam nonākt pie sava morālā vērtējuma. Žurnālistam un LSM redakcijai ir tiesības paust savu attieksmi pret notikušo, skaidri norādot uz to kā subjektīvu viedokli un nodalot to no faktiem, kā arī apzinoties, ka redakcionālās attieksmes paušana var provocēt negatīvu sabiedrības nostāju pret likumpārkāpumā aizdomās turētajām personām.

Prasība ievērot nevainīguma prezumpciju ir noteikta Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju raidījumu un cita satura veidošanai 2.7. punktā: *Ziņojot par kriminālnotikumiem, iespējamiem noziegumiem, ierosinātajiem kriminālprocesiem un tiesvedībām, sabiedrisko mediju žurnālists ievēro nevainīguma prezumpciju. Cilvēks uzskatāms par vainīgu nozieguma izdarīšanā tikai pēc galīgās tiesu instances sprieduma* [izcēlums mans – E.A.].

Lai izvērtētu, vai Publikācijās nav pārkāpta šī prasība, ir nepieciešams rūpīgi analizēt plašu apstākļu kopumu, kas attiecas uz žurnālistikas satura kvalitāti un žurnālistikas paņēmieni izmantojumu: ir jāņem vērā ne tikai Publikāciju burtiskais, aprakstošais saturs – *kas tiek teikts* –, bet arī Publikāciju performatīvais, izpildījuma saturs – *kā tas tiek teikts*?

Jā, vērtējot aprakstošo saturu, galvenā uzmanība ir pievēršama tam, vai aizdomās par likumpārkāpuma veikšanu turētā persona netiek tiešā tekstā atzīta par vainīgu, tad performatīvā satura vērtējumā priekšplānā izvirzās jautājums, vai informācijas pasniegšanas veids, vārdu izvēle,

lietoto izteiksmju intonācijas, atklātais konteksts, izmantotās vizualizācijas, paustie vērtējumi un viedokļi netiešā veidā nerada iespaidu, ka aizdomās turētā persona tiek uzskatīta par vainīgu, ka tās vaina tiek uzskatīta par pierādītu. Abu šo vēstījuma dimensiju apzināšanās un nevainīguma prezumpcijas skrupuloza ievērošana raksturo žurnālistiskā teksta profesionālo kvalitāti, kuru veido prasības sniegt objektīvu, precīzu, patiesu un faktos balstītu informāciju, iekļaut satura izklāstā pietiekamu plašākā konteksta skaidrojumu, atklāt žurnālista motivāciju, izvērtēt informācijas avotu uzticamību, nepieļaut tendenciozitāti izteiksmes intonācijās un vārdu izvēlē, paust neitrālus un godprātīgus vērtējumus, skaidri nodalot faktus no viedokļiem.

Izpētot Publikācijas, ombuds secina, ka nevainīguma prezumpcija Publikācijās ir tikusi ievērota gan burtiski, gan performatīvi. Aizdomās turēto JVLMA pedagogu vārdi ir nosaukti, lietojot šādus izteikumus:

- *No dažādiem savstarpēji nesaistītiem avotiem kā viens no pasniedzējiem, kas, iespējams, pārkāpis robežas saskarsmē ar studentēm* [izcēlums mans – E.A.], izskan Senās mūzikas katedras vadītāja Māra Kupča vārds. (publikācija 9 un publikācija 10);
- *Akadēmijas mājaslapā redzams, ka Mārim Kupčam vairs nav Senās mūzikas katedras vadītāja amata, un viņa vārds jau publiski izskanējis saistībā ar iespējamajām apsūdzībām* [izcēlums mans – E.A.]. *Otra katedra, kurai pašlaik nav vadītāja, ir Mūzikas tehnoloģiju katedra, kuru vadīja Rolands Kronlaks.* (publikācija 22 un publikācija 23).

Arī Iesniedzēja norādītajā 2025. gada 7. februāra publikācijā (publikācija 24 un publikācija 25) tiek lietoti izteikumi, kas nepārkāpj nevainīguma prezumpciju aizdomās turēto JVLMA mācībspēku identifikācijai:

- *[..] Māris Kupčs – bijušais pasniedzējs, kura vārds figurē kriminālprocesā* [izcēlums mans – E.A.];
- *[..] bijušais akadēmijas pasniedzējs Rolands Kronlaks, kurš arī tika atlaists pēc tam, kad vairākas studentes sūdzējās par seksuālo vardarbību* [izcēlums mans – E.A.];
- *JVLMA par iespējamu seksuālu uzbrukumu* [izcēlums mans – E.A.] *studentēm atstādināti divi pasniedzēji. Viens no viņiem ir 1966. gadā dzimušais Senās mūzikas katedras vadītājs Māris Kupčs, kurš šobrīd arī tiesājas ar akadēmiju. Otrs pasniedzējs ir 1973. gadā dzimušais Rolands Kronlaks.*

Pedagogu identitātes atklāšana publikācijās 9, 10, 22 un 23 balstās iepriekšējās Publikācijās (no publikācijas 1 līdz publikācijai 8), kurās atklātas vismaz septiņu JVLMA studējošo liecībās, kas ir rakstiski fiksētas, savstarpēji nesaistītas, detalizētas un attiecas uz ilgstošu laika periodu, kurā par mācībspēku nevēlamo seksuālo uzvedību ir tikusi informēta JVLMA vadība. Tieši studējošo

liecības un augstskolas vadības reakcija uz tām un vēlāk – uz Publikācijām ir uzskatāmi par diviem noteicošajiem Publikāciju objektiem kā tiešajiem apraksta priekšmetiem. Publikācijās atspoguļotais apstākļu kopums ļauj ombudam secināt, ka studējošo liecības nav fiktīvas kā patvaļīgi izdomājumi jeb subjektīvas notikušā interpretācijas, bet gan runa ir par liecībās fiksētu tendenci, ka atsevišķu JVLMA pedagogu rīcība daudzos nesaistītos gadījumos no vairāku savstarpēji nesaistītu personu puses ir tikusi uztverta kā seksuāli nevēlama uzvedība, kas ļauj rasties pamatotām šaubām, vai mācībspēku rīcība liecībās aprakstītajos notikumos atbilst vispārpieņemtajiem pedagogu profesionālajiem standartiem saskarsmē ar studējošajiem un vai šo pedagogu rīcībā nav saskatāmas noziedzīga nodarījuma pazīmes.

Ņemot vērā, ka tieši liecības par konkrēto mācībspēku rīcību un JVLMA vadības reakcija uz tām ir Publikāciju cēlonis, tad ombuda vērtējumā Publikāciju mērķis ir bijis nevis pedagogu apsūdzēšana noziegumos, bet gan studējošo liecību un tai sekojošās JVLMA vadības rīcības publisks izklāsts, lai pievērstu sabiedrības un arī tiesībsargājošo iestāžu uzmanību notikušajam un LSM auditorija varētu patstāvīgi nonākt pie sava vērtējuma par notikušo.

Visi iepriekš izklāstītie apsvērumi un Publikāciju satura analīze neļauj ombudam apšaubīt to satura žurnālistisko kvalitāti, tajās nosauktie fakti – studējošo liecības – ir fiksēti pēc iespējas precīzi, izvērtējot informācijas avotu uzticamību. Publikācijas sniedz plašu aprakstīto notikumu konteksta izklāstu, un tajās atklāti tiek runāts arī par žurnālistu motivāciju (ienesliem un mērķiem) veidot Publikācijas, piemēram, publikācija 6. Ombuds pieņem, ka Publikāciju uzdevums ir bijis aktualizēt to, ka JVLMA vadība nav savlaicīgi un pienācīgi reaģējusi uz ienākošajiem signāliem par atsevišķu mācībspēku seksuāli nevēlamu uzvedību. Šāds Publikāciju uzdevums ir vērtējams kā leģitīms, jo šādas informācijas publiskošana ir nozīmīga sabiedrības informētībai un tiesību uz drošu akadēmisko vidi veicināšanai.

Protams, tikai aizdomu izteikšana vien par nevēlamu seksuālu uzvedību un liecību par šādu uzvedību publiskošana var izsaukt negatīvu, nosodošu reakciju tiem, kuri šādu uzvedību vērtē kā pedagoga profesionālās ētikas pārkāpumu vai kā amorālu rīcību – netikumisku varas pozīciju izmantošanu. Tas liek skatīties uz nevainīguma prezumpcijas ievērošanu Publikācijās plašākā tvērumā – skatot, vai tā ir ievērota arī kā ētisks princips, kas pieprasa nepamatoti neskart cilvēka cieņu un tiesības uz privātumu.

[7] LSM Rīcības un ētikas kodeksā kā darbības pamatprincips ir noteikts, ka *LSM darbinieki savus pienākumus veic saskaņā ar sabiedrisko mediju vispārpieņemtajām pamatvērtībām, kas ir neatkarība, uzticamība un cilvēka cieņa* [izcēlums mans – E.A]. Var secināt, ka Publikācijas

pirmšķietami skar konkrēto mācībspēku reputāciju saistībā jau ar to vien, ka Publikācijās tiek nosaukti viņu vārdi un amati, un Publikācijās iekļautā informācija ļauj auditorijai viennozīmīgi identificēt konkrētās personas.

Izpētot Publikācijas, ir jāsecina, ka, pirms pirmā mācībspēka vārda atklāšanas publikācijā 9, par notikušo JVLMA ir ticis vēstīts jau astoņās citās publikācijās, vēl nenosaucot konkrēto aizdomās turēto vārdus. Tas liecina par to, ka kopš pirmās publikācijas par nevēlamu seksuālu uzvedību no JVLMA mācībspēku puses, LSM redakcijas jau bija uzkrājušas pietiekamu drošticamas informācijas apjomu, kas ļāva ar pilnu atbildību publiski atklāt pirmā aizdomās turētā vārdu. Jāņem vērā arī tas, ka šajā laikā sabiedrība no medijos publicētās informācijas, jo īpaši saistībā ar aktuālajiem JVLMA vadības lēmumiem, bija ieguvusi pietiekoši lielu un detalizētu informācijas apjomu, kas ļāva tai, balstoties faktoloģiskās sakarībās, secināt, par kuru JVLMA pedagogu primāri ir runa. Tas neattaisno personas identitātes atklāšanu, bet paskaidro, kāpēc identitātes slēpšana vairs netika uzskatīta par lietderīgu.

Publikācijā 12 parādās vēl viena mācībspēka vārds saistībā ar informāciju, ka šī persona ir sniegusi paskaidrojumus JVLMA rektoram par studentu iesniegumiem par iespējamu mācībspēku nevēlamu seksuālu uzvedību. Publikācijā 22 saistībā ar informāciju par izmaiņām JVLMA katedru vadībā tiek nosaukts trešā mācībspēka vārds. Kopš šī brīža publikācijā 9 pirmo reizi nosauktais Māris Kupčs un publikācijā 22 pirmo reizi pieminētais Rolands Kronlaks medijos tiek saistīti ar šīm aizdomām un vēlāk ierosināto kriminālprocesu.

Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju raidījumu un cita satura veidošanai 2.7. punktā ir noteikts, ka: *Sabiedriskie mediji publicē noziegumos aizdomās turēto vai apsūdzēto vārdus, ja tās ir **publiskas personas** vai nonākušas tiesībsargu uzmanības lokā saistībā ar **iespējamiem likumpārkāpumiem publiskajā sektorā**, kā arī rada draudus sabiedrības drošībai* [visi izcēlumi mani – E.A.]. Savukārt šo vadlīniju 2.5. punktā ir norādīts – *Sabiedriskie mediji savos raidījumos un publikācijās **ievēro personas tiesības uz privātumu** un npublicē ar normatīvajiem aktiem aizsargātu personas informāciju. Privātu informāciju un attēlus var publicēt gadījumos, ja persona pati to atklāj un atļauj, apzinoties publicēšanas faktu. **Izņēmumi pieļaujami gadījumos, ja šādas informācijas publicēšana ir nozīmīga sabiedrības interesēm un tā ir saistīta ar publiskām personām**, kuru darbība, lēmumi un viedokļi ietekmē sabiedrībai būtiskus jautājumus. Šādos gadījumos žurnālists izvērtē, vai sabiedrības ieguvums no informācijas publicēšanas ir lielāks par personai nodarīto kaitējumu.* [visi izcēlumi mani – E.A.]

Tādējādi, pirms personu identitātes atklāšanas, vienmēr ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt gan to, vai sabiedrības ieguvums no šīs informācijas publicēšanas būs lielāks par konkrētajām personām ar

identitātes atklāšanu saistīto potenciāli nodarīto kaitējumu, gan arī izsverot, vai sabiedrības ieguvums, veidojot žurnālistisko materiālu par anonimizētām personām, būtiski mazinātos, nekā runājot par konkrētu mācībspēku rīcību konkrētā izglītības iestādē.

Neatklājot Publikācijās mācībspēku identitāti, žurnālistiskajā materiālā tiktu vispārīgi aktualizēta būtiska problēma par pedagogu un studējošo attiecību ētiskajām un profesionālajām robežām. Savukārt mācībspēku identitātes atklāšanas gadījumā tiek runāts arī par konkrētām liecībām, ka konkrēti pedagogi šo robežu ir pārkāpuši, kas tiešā veidā skar konkrētajā izglītības iestādē studējošos. Līdz ar to uz konkretizētajām liecībām ir spiesti reaģēt ne tikai aktuālie un potenciālie JVLMA studenti, bet arī augstskolas vadība, kā arī ir jāreaģē tiesībsargājošajām iestādēm, lai pārbaudītu šo informāciju. Šādi vērtējot, sabiedrības ieguvumi no mācībspēku identitātes atklāšanas šķiet lielāki un būtiskāki, nekā vispārīgas problēmas apraksta gadījumā, taču tas neatceļ nepieciešamību izsvērt sabiedrības ieguvumus salīdzinājumā ar potenciāli nodarīto reputācijas kaitējumu aizdomās par nevēlamu seksuālu uzvedību turētajiem pedagogiem.

Nenoliedzami, ar Publikācijām vārdā nosaukto pedagogu reputācijas neatgriezenisks aizskārums ir nodarīts, un tas bija iepriekš paredzams. Līdz ar to redakcionālā lēmuma vienā svaru kausā ir liktas konkrēto mācībspēku tiesības uz privātumu, cieņu un godu, bet otrā – studējošo tiesības publiski un atklāti runāt par sev nodarītajiem kaitējumiem, lai tādējādi novērstu šādu kaitējumu recidīvus ne tikai saistībā ar konkrētajiem pedagogiem, bet arī citos līdzīgos gadījumos, iedrošinot studējošos publiski un atklāti runāt par savu tiesību aizskārumiem, liekot tiesībsargājošajām iestādēm operatīvi un adekvāti reaģēt uz šādiem signāliem.

Lai šādā ētiskas dilemmas situācijā pieņemtu izsvērtu redakcionālo lēmumu, ir nepieciešams pārliedzināties, ka žurnālistiskās izpētes rezultātā iegūtā informācija balstās uzticamos informācijas avotos, ka tā ir maksimāli objektīva, precīza, patiesa, un faktos balstīta, kas ļautu pietiekami pamatot nepieciešamību atklāt konkrēto personu vārdus. Svarīgākais pamatojums šeit ir šīs rīcības mērķis – kādēļ tas tiek darīts? Ja mērķis būtu vēlme diskreditēt konkrētās personas, celt tām neslavu, tad šāds neētisks mērķis nekādā gadījumā neattaisnotu personu identitātes atklāšanu. Savukārt, ja rīcības mērķis ir pievērst sabiedrības uzmanību augstskolā fiksētām neprofesionālām un neētiskām pedagogu attiecībām ar studējošajiem, novērst studējošo tiesību aizskārumus, informēt plašāku sabiedrību par to, ka attiecīgās personas tiek turētas aizdomās par iespējamām likumpārkāpumiem profesionālajā darbībā, kas veikti publiskajā sfērā, par kādu ir uzskatāma augstskola, tad šāds mērķis attaisno personu identitātes atklāšanu, jo šādas informācijas publiskošana ir nozīmīga sabiedrības interesēm uz drošu akadēmisko vidi.

Vienlaicīgi tas neatceļ nepieciešamību apzināties un uzņemties atbildību par šīs rīcības sekām attiecībā uz konkrētajām personām. Medijs, informējot sabiedrību par tai būtiskiem jautājumiem, nedrīkst patvaļīgi tiesāt personas, atzīt tās par vainīgām un izmantot personas identitātes atklāšanu kā soda mēru vēl pirms tiesas sprieduma likumu noteiktajā kārtībā. Izvēle atklāt aizdomās turamo personu identitāti ir ētiska izvēle, kas jāskata kopsakarā ar visu to plašāko un konkrēto apstākļu kopumu, kas ļautu ar pamatotu pārliecību to darīt, ļaujoties uz informācijas drošīcamību un pietiekamu pamatotību, kā arī rūpīgi izsverot, kādu konkrētu labumu sabiedrībai sniegs konkrēto personu vārdu atklāšana, nevis tikai informēšana par iespējamo pāridarījumu kā tādu.

Pieņemot šo lēmumu, ir jāapzinās tās iespējas varbūtība, ka informācija, balstoties uz kuru tika pieņemts lēmums atklāt vārdus, var vēlāk arī neapstiprināties, bet personu reputācija tiks ietekmēta neatgriezeniski.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[8] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt Iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai Iesniegumā pausto viedokli.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

atzīst:

[9] Ombuds neatzīst Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju raidījumu un cita satura veidošanai noteikto prasību 2.2. *Darbs ar informācijas avotiem*; 2.5. *Privātuma aizsardzība*; 2.7. *Kriminālnoziedzumu un traģisku negadījumu atspoguļojums* pārkāpumus Publikācijās, jo to tapšanas laikā informācijas avoti ir tikuši kritiski izvērtēti, lai spētu tiem uzticēties, un nesaskatot to motivāciju gūt labumu sev vai nodarīt kaitējumu JVLMA mācībspēkiem. Publikāciju tapšanas laikā mācībspēki ir tikuši konfrontēti ar studējošo sniegtajām liecībām, ir tikusi dota iespēja aizdomās turētajiem mācībspēkiem sniegt savu notikušā skaidrojumu. Publikāciju mērķis un uzdevums ir bijis sniegt informāciju par aizdomās turēto personu kā par publisku personu – JVLMA pedagogu – rīcību, un nevis par viņiem kā par privātpersonām, nav notikusi vēršanās pret

viņiem kā pret personībām. Lai gan, jāņem vērā iespējamā akcentu pārnese – ja ar savu rīcību pedagogs pārkāpj savas profesionālās lomas robežas, tad viņa neprofesionālā uzvedība var tikt uzskatīta par personības izpausmi. Tomēr pats par sevi apstāklis, ka Publikācijās ir atklāti personu vārdi, vēl nav uzskatāms par privātuma tiesību un nevainīguma prezumpcijas kā ētiskas prasības pārkāpumu.

[10] Ombuds neatzīst Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definēto sabiedriskā medija redakcionālo vērtību *Godprātība un atklātība; Atbildīgums* pārkāpumus Publikācijās, jo to noteicošais mērķis bija studējošo liecību un JVLMA vadības reakcijas uz tām atklāšana, žurnālistiem un redaktoriem apzinoties un uzņemoties atbildību par Publikāciju izsauktajām sekām, pieņemot ētiski izsvērtu lēmumu par konkrēto mācībspēku reputācijas aizskāruma līdzsvaru ar sabiedrības ieguvumiem no informētības par notikušo JVLMA.

[11] Balstoties iepriekš atzītajā, Ombuds neatzīst, ka Publikācijas būtu pretrunā ar Latvijas Televīzijas Rīcības un ētikas kodeksā noteikto, kas bija saistošs satura veidotājiem Publikāciju tapšanas laikā. Ombuds paskaidro, ka uz atzinuma sagatavošanas brīdi VSIA "Latvijas Televīzija" vairs nepastāv kā atsevišķa valsts kapitālsabiedrība un atsevišķs sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, ņemot vērā to, ka 2025. gada 2. janvārī tā tika reorganizēta un apvienota ar VSIA "Latvijas Radio" un tika nodibināta jauna valsts kapitālsabiedrība – VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs".

Secīgi ombuds neatzīst arī SEPLPL 3. panta trešajā daļā noteiktās prasības – *Sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi savas programmas un pakalpojumus veido atbilstoši augstām ētikas un kvalitātes prasībām, nodrošinot žurnālistikas izcilību un ievērojot visaugstākos starptautiskos profesijas un kvalitātes standartus* – pārkāpumus Publikācijās.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[12] Veidojot satura vienības, kurās sabiedrības interešu vārdā ir nepieciešams atklāt noziedzīgos nodarījumus aizdomās turēto vai apsūdzēto personu identitāti, rūpīgi sekot ne tikai formālai nevainīguma prezumpcijas prasības ievērošanai tās burtiskajā izpausmē, bet arī pārliecināties, lai satura vienībās izmantotajās izteiksmēs netiktu lietoti apsūdzējoši, vainojoši izteikumi, vārdi un intonācijas, pēc iespējas saglabājot neitrālu attieksmi pret konkrēto personu, apzinoties varbūtību, ka informācija, balstoties uz kuru tika pieņemts lēmums atklāt personas identitāti, var vēlāk arī neapstiprināties, bet personas reputācija tiks ietekmēta neatgriezeniski.

Šādos gadījumos redakcionālajiem lēmumiem ir jābalstās saprātīgā līdzsvarā starp medija tiesībām uz vārda brīvību un pienākumu informēt sabiedrību par tai nozīmīgiem jautājumiem – no vienas puses, un katras personas tiesībām uz privātumu, cieņu un godu, un medija pienākumu ievērot nevainīguma prezumpciju ne tikai tās juridiskajā, bet arī ētiskajā tvērumā – no otras puses.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(paraksts)*

Edmunds Apsalons

***DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU**